

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 104/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Danica Birošová, s. r. o., Piaristická 46/276, Trenčín, proti uzneseniu Okresného súdu Nové Zámky č. k. 13C/89/2020-529 zo 16. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 25. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť, priznať jej finančné zadostučinenie 200 eur a náhradu trov konania. Nesprávne označenie dátumu vydania napadnutého rozhodnutia v petite ústavnej sťažnosti ústavný súd považoval za zrejmu nesprávnosť.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľka je žalovanou v spore o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Okresný súd vo veci nariadil termín pojednávania na 12. január 2023 po vzájomnej dohode právnych zástupcov oboch strán, ktorí na skôr nariadenom pojednávaní 22. septembra 2022 požiadali o poskytnutie lehoty na prípadnú mimosúdnu dohodu. Termín pojednávania bol daný na vedomie obom právnym zástupcom s tým, že išlo o prvé pojednávanie vo veci samej, kde bolo potrebné vypočúť oboch bývalých manželov k mase bezpodielového spoluvlastníctva. Žalobca sa na pojednávanie dostavil, sťažovateľka sa na pojednávanie nedostavila, jej právna zástupkyňa ospravedlnila jej neúčast' z dôvodu jej pracovnej zaneprázdnenosti, pričom termín pojednávania jej bol známy od 22. septembra 2022. Po otvorení pojednávania sudkyňa v úvode

konštatovala osobnú neprítomnosť sťažovateľky a uložila jej poriadkovú pokutu 200 eur, ktorú bola povinná zaplatiť do troch dní po právoplatnosti uznesenia.

3. Okresný súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia s poukazom na ustanovenie § 102 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) uviedol, že *„žalovaná napriek tomu, že bola konajúcim súdom predvolaná na pojednávanie z dôvodu jej výsluchu, sa na pojednávanie nedostavila, svoju neúčast' ospravedlnila pracovným zaťažením, pričom termín pojednávania bol stanovený pred vyše 4 mesiacmi. Týmto svojim konaním a svojou nečinnosťou žalovaná hrubo sťažuje priebeh konania, bez jej výsluchu k skutkovým okolnostiam veci nie je možné v konaní pokračovať, preto súd uložil žalovanej poriadkovú pokutu...“*.

4. Napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 19. januára 2023 a pokuta bola sťažovateľkou zaplatená 24. januára 2023.

III.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka namieta postup okresného súdu a dôvody napadnutého rozhodnutia a tvrdí, že na pojednávanie konané 12. januára 2023 nebola osobitne predvolaná z dôvodu, že by jej výsluch bol nevyhnutný, resp. že by musela byť vypočutá, aby sa v súdnom spore mohlo pokračovať, pričom na predmetnom pojednávaní bola prítomná jej právna zástupkyňa. Ani záverečná úprava v zápisnici z predchádzajúceho pojednávania z 22. septembra 2022 právnej zástupkyne neuložila zabezpečiť účasť sťažovateľky na pojednávaní odročenom na 12. január 2023 na účel jej výsluchu. Právni zástupcovia strán mali len v lehote do 31. decembra 2022 oznámiť výsledok mimosúdnych rokovaní a boli upovedomení, že nový termín pojednávania berú na vedomie a predvolanie nedostanú. Z uvedeného žiadnym spôsobom nevyplývala potreba osobnej účasti sťažovateľky, ktorá bola zastúpená právnou zástupkyňou, na pojednávaní.

6. Zo súdneho spisu nevyplýva, že by výsluch sťažovateľky mal byť okolnosťou, ktorá bránila ďalšiemu priebehu konania. Hoci okresný súd v napadnutom rozhodnutí dôvodí, že bez výsluchu sťažovateľky k skutkovým okolnostiam veci nie je možné v konaní pokračovať, fakticky svoje odôvodnenie sám popiera tým, že pokračoval v pojednávaní a pojednávanie napriek neprítomnosti sťažovateľky neodročil. Pritom na pojednávanie mal súd podľa vlastného rozvrhu vyhradený čas iba jednej hodiny, ale pojednávalo sa až hodinu a trištvrté, pričom za tento čas sa stihli vykonať iba bežné prednesy právnych zástupcov strán a výsluch žalobcu. Logicky tak sťažovateľka nemohla len svojou neúčast'ou na pojednávaní hrubo sťažiť priebeh konania, navyše, ak bola riadne právne zastúpená.

7. V napadnutom rozhodnutí nie je vyjadrené, ktorú skutkovú podstatu z vypočítaných ustanovení § 102 CSP mala sťažovateľka svojim konaním naplniť. Iba súhrnné vymenovanie písm. a) až písm. e) ods. 1 § 102 CSP bez uvedenia, pod ktoré malo byť konanie sťažovateľky podradené, jej vedomosť o porušení zákona celkom rozptyľuje a nevie, akým spôsobom okresný súd jej neúčast' právne kvalifikoval. Tento moment pôsobí o to viac arbitrárne, ak sťažovateľka namieta neexistenciu skutkových predpokladov pre uloženie poriadkovej pokuty z akéhokoľvek zákonom stanoveného dôvodu. Z dôvodu chýbajúcej právnej kvalifikácie je napadnuté rozhodnutie všeobecné a neurčité.

8. Výška uloženej poriadkovej pokuty, odhliadnuc od chýbajúcich dôvodov skutkovej a právnej povahy jej uloženia, nie je ničím odôvodnená, žiadnou relevantnou úvahou, prečo malo byť nekonanie sťažovateľky sankcionované práve sumou 200 eur.

9. Namietaná arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia predstavuje taký exces z civilného procesného práva, ktorý výnimočne posúva vec do roviny ústavnoprávnej. Navyše, druh uznesenia, ktorým sa ukladá poriadková pokuta, v zásade vybočuje z civilistickej úpravy sporového procesu a vo svojej podstate predstavuje formu administratívneho trestania civilným súdom voči špeciálnemu subjektu – strane sporu. Aj tento moment vťahuje vec do ústavného rámca.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutie za arbitrárne z dôvodu absencie skutkových a právnych dôvodov uloženia poriadkovej pokuty, z dôvodu chýbajúcej právnej kvalifikácie a neodôvodnenia výšky uloženej pokuty.

11. Podľa § 102 ods. 1 CSP súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že

- a) nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami,
- b) sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami,
- c) neuposlúchne príkaz súdu,
- d) ruší poriadok alebo dôstojný priebeh pojednávania alebo
- e) urobí hrubo urážlivé podanie.

12. Podľa § 102 ods. 2 CSP výšku poriadkovej pokuty určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti; poriadkovú pokutu možno uložiť do 500 eur.

13. Základným predpokladom pre vydanie rozhodnutia o uložení poriadkovej pokuty je záver, že konaním alebo opomenutím môže dôjsť k sťaženiu postupu konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom (III. ÚS 152/2017). Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri určení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 eur. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej výške (IV. ÚS 208/2018).

14. Ústavný súd však už *in abstracto* judikoval, že zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho na vynútenie a upevnenie autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Takýto výklad akcentuje aj základné princípy CSP,

konkrétne čl. 10 CSP, ktorý organizáciu priebehu konania zveruje do rúk súdu, ako aj čl. 17 CSP, ktorý zaväzuje súdy na urýchlenosť a hospodárnosť konania. V súlade s princípom primeranosti treba poriadkovú pokutu vnímať ako krajný prostriedok, ktorého využitie je prípustné až po tom, keď miernejšie opatrenia umožňujúce dosiahnutie sledovaného cieľa zlyhali (III. ÚS 67/2018).

15. *In concreto*, v posudzovanej veci ústavný súd nehodnotí ako ústavne spochybniteľné, keď okresný súd uprednostnil rýchlosť a hospodárnosť konania na úkor hľadania miernejších opatrení spôsobilých dosiahnuť sledovaný cieľ. Formulovaný záver odôvodňuje skutočnosť, že s termínom pojednávania boli strany oboznámené na prvom súdom nariadenom pojednávaní, ktoré okresný súd odročil práve na žiadosť strán pre účely poskytnutia času na mimosúdnu dohodu. Sťažovateľka tak bola s termínom pojednávania oboznámená 4 mesiace vopred, no napriek tomu sa na pojednávanie nedostavila a svoju neúčast' ospravedlnila pracovnou zaťaženosťou, čo nemožno považovať za vážnu okolnosť a za dôvod odročenia pojednávania.

16. Skutočnosť, že okresný súd konal v neprítomnosti sťažovateľky a napriek jej neprítomnosti prekročil pôvodne plánovaný čas trvania pojednávania, nie je právne významnou a nepredstavuje liberačný dôvod vo vzťahu k neúčasti sťažovateľky na pojednávaní. Pokiaľ okresný súd z dôvodu sťažovateľkinej neprítomnosti na pojednávaní mohol vypočítať len žalobcu, nepochybne mu tým bol sťažený postup v konaní, a to aj s poukazom na ustanovenie § 150 CSP, podľa ktorého súd je povinný zisťovať skutkové okolnosti od strán, a to najmä v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V nadväznosti na to ústavný súd nepovažoval za dôvodnú námietku sťažovateľky, že svojou neúčast'ou na pojednávaní nemohla sťažiť ďalší priebeh konania.

17. Vo vzťahu k ďalším námietkam ústavný súd uvádza, že zo skutkovej vety napadnutého rozhodnutia (bod 5) je nad všetku pochybnosť zrejmé, ktorú skutkovú podstatu konania sťažujúceho postup súdu sťažovateľka svojím konaním naplnila. Okresný súd neprekročil rámec zákonom stanovenej voľnej úvahy, keď sťažovateľke uložil poriadkovú pokutu v sume 200 eur, teda v zákonom ustanovenom rozsahu.

18. S poukazom na uvedené ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená, preto ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu